1.3. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ

MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefi döneminde yapılan tartışmaları daha iyi anlamak için aşağıda o döneme ait verilen bazı metinlere yönelik hazırlanmış metin analizi uygulamalarını yapınız.

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

ÜSTÜN ERDEM

Birinci Bölüm (Öğrenmek)

Filozof Tsang dedi ki (IV): "Her gün kendimi üç nokta üzerinde yoklarım. Başkaları için bir iş görürken acaba onlara bağlı mıyım? Arkadaşlarla konuşurken içten miyim? Derslerden yeterli derecede bilgi edinebildim mi?"

Üstat dedi ki (VII): "Bir bilgin ağırbaşlı değilse ona karşı saygı gösterilmez. Onun bilgisi de sağlam değildir.", "Bağlılığı ve içtenliği birinci planda tut.", "Kendine uygun olmayan kimselerle arkadaşlık etme.", "Yanlışlarını düzeltmekten korkma."

Dördüncü Bölüm (Komşulara Karşı Erdemli Olmak)

Üstat dedi ki (II): "Erdemli olmayan kimseler (…) sıkıntıya ve eğlenceye karşı koyamazlar."

Üstat dedi ki (III): "**İstenç** (irade), erdemin üzerine kurulursa nefret uyandırıcı davranışlar olmaz."

Üstat dedi ki (IX): "Büyük ve üstün insan, erdemi; küçük insansa rahatını düşünür."

On İkinci Bölüm (Yen Yüan)

Chung-kung: "**Üstün erdem**"i sordu.

Üstat yanıt verdi (II): "Ülke dışına çıktığında herkese sanki büyük bir konuğu kabul ediyormuşsun gibi davran. Sanki bir kurban töreninde görevliymişsin gibi halkına hizmet et. Kendine yapılmasını istemediğin şeyleri başkasına yapma. Gerek ülkende gerekse ailende kendine karşı bir yakınmada bulunulmasına yol açma."

Konfüçyüs, İdeal Bir İnsan ve Topluma Dair Konuşmalar

1- Metinde kırmızıyla yazılan kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

Cevap: İstenç:Davranışlarla ilgili tepilerden bir bölümünü tutup ötekileri eyleme dönüştürme gücü, irade.
Üstün erdem: Erdemli insan yaşamını aklı ile yöneten, tüm karar ve davranışlarına aklı ile yön veren insandır. Erdem bilgidir.

2- Metinde altı çizili yerde belirtilmek istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

Cevap: Bir insan ne olursa olsun hangi makam mevkiye gelirse gelsin öncelikle hoşgörülü olmayı alçak gönüllü olmayı bilmelidir. Asıl bilgelik budur.

3- Konfüçyüs'e göre insanın rahatını düşünmesi ne gibi sonuçlar doğurur?

Cevap: Sıkıntıya ve eğlenceye karşı koyamaz.

4- İnsanın çıkarını düşünmesi, Konfüçyüs'ün ahlak görüşleri açısından ne gibi sonuçlar doğurur? Değerlendiriniz.

Cevap: Küçük insansa rahatını düşünür. Erdemli olmayan kimseler (…) sıkıntıya ve eğlenceye karşı koyamazlar.

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

SOKRATES'İN SAVUNMASI

Atinalılar! Beni suçlayanların üzerinizdeki tesirini bilemiyorum. (…) Birçoğunuzu ta çocukluğunuzdan beri yalanlarla kandırarak güya göklerde olup bitenlerle uğraşan, yerin altında neler geçtiğini araştıran, yanlışı doğru gibi göstermeyi beceren Sokrates adlı bir bilgin olduğuna sizi inandırmışlardır. (…) insan bilgisinin büyük bir şey olmadığını, hatta hiçbir şey olmadığını göstermek istemiştir; (…) bilge sandığım kimi bulursam konuşup soruyorum; bilge olmadıklarını anlayınca da Tanrı sözüne hak vererek bilge olmadıklarını kendilerine gösteriyorum.

Meletos, şöyle gel; bana cevap ver:

– Sence kötü kimselerle birlikte yaşamak mı yoksa iyi kimselerle birlikte yaşamak mı daha iyi? Cevap versene dostum; zor bir şey sormuyorum. İyi insanlar yanlarındakilere hep **iyilik,** kötüler de **kötülük** ederler. Değil mi?

– Şüphesiz.

– Şimdi, bir arada yaşadığı kimselerden faydalanan, çok zarar görmek isteyen var mı? Cevap ver dostum; kanun, cevap vermeni emrediyor. Zarar görmek isteyecek kimse var mıdır?

– Elbette yoktur.

– Peki, gençleri doğru yoldan çıkarıyor, kötülüğe götürüyor diye beni suçluyorsun; Sence ben bu suçu bilerek mi bilmeyerek mi işliyorum?

– Bilerek diyorum.

– Demek ki Meletos, iyilerin yanlarındakilere iyilik; kötülerin ise kötülük ettikleri şu genç yaşında senin yüksek zekânca bilinen bir gerçek olduğu hâlde ben bu yaşımda birlikte yasamak zorunda olduğum bir kimseyi doğru yoldan ayırırsam ondan bana zarar geleceğini bilmeyecek kadar karanlık ve bilgisizlik içindeyim. Hem de bunu, iddiana göre bile bile yapıyorum. Meletos, buna ne beni inandırabilirsin, ne de başkalarını. Öyleyse ya ben onları doğru yoldan çıkarmıyorum yahut da çıkarıyorsam bunu bilmeyerek yapıyorum, her iki hâlde de yalan söylüyorsun. Bundan başka işlediğim suç bilmeyerek işlenmişse kanun onu suç tanımaz, beni bir kenara çekerek ayrıca hatırlatman ve öğüt vermen gerekirdi çünkü öğütle bilmeyerek işlediğim suçu, herhâlde işlemekten vazgeçerdim. Hâlbuki sen benimle konuşmaktan, bana öğretmekten kaçındın, bunu istemedin; beni mahkemeye, kanunun aydınlatılması gerekenleri değil cezalandırılması gerekenleri gönderdiği mahkemeye sürükledin.

Platon, Sokrates'in Savunması

1- Metinde kırmızıyla yazılan kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

Cevap: İyilik: iyi olma durumu, iyi olanın niteliği. hiçbir karşılık beklemeksizin yapılan yardım.
Kötülük: kötü olma durumu. zarar verecek davranış, eylem ya da söz.

2- Metinde altı çizili yerde belirtilmek istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

Cevap: İnsanlar aslında bir şey bilmemektedir. Oysa insanlara baktığımızda çok şey bildiklerini sanmaktadırlar.

3- Sokrates, bilgi ve iyilik hakkında nasıl bir ilişki kurmuştur? Değerlendiriniz.

Cevap: Bilgili olmak ile iyilik yapmak arasında her zaman doğru orantı yoktur. Bazen çok bilgili biri kötülük yapabilir.

4- Sokrates, mahkeme sonunda ya suçunu kabul etmesi ya da idam olacağı söylenince ölmeyi yaşamaya tercih eder. Onun bu davranışı erdemli bir davranış mıdır?

Cevap: Bence erdemli bir davranıştır. Çünkü kendisini anlamayan insanlar arasında yaşamaktansa ölmeyi yeğlemiştir.

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

DEVLET

1. Kitap: (Sokrates-24) “Buradan şu çıkıyor ki sevgili dostum Thrasymakhos (Traymakos), adaletsiz olmak adil olmaktan asla daha yarar getirici olamaz.” (…) “Ben, aslında hiçbir şey bilmediğimi anlamış oldum. Çünkü adaletin özünün ne olduğunu bilemedikten sonra onun bir yetenek, beceri (erdem) olup olmadığını, ona sahip olanın mutlu olup olmadığını nasıl bilebilirim ki?”

3. Kitap: (Sokrates-17) “İyi eğitilmiş **erdemli bir ruh**, hem kötülüğün hem de iyiliğin nasıl bir şey olduğunu öğrenir. Bana kalırsa **bilgelik** kötü adamın değil, erdemli adamın sahip olabileceği bir meziyettir.”

6. Kitap: (Sokrates-12) “Bir devletin ve tek bir bireyin kusursuz bir yapıya sahip olabilmesi için şu sapkınlaşmamış ama toplum tarafından işe yaramaz olarak kabul edilen az sayıdaki filozofun bunu istesinler ya da istemesinler devlet yönetiminin içinde bulunmaları gerektiğini söylüyorum.”

7. Kitap: (Sokrates-1) “İnsanları yerin altındaki mağaraya benzer bir mekânın içinde, kafanda ve gözünde canlandır; bu mekânın ışığın geldiği yönde mağaranın kendisi kadar geniş bir ağzı bulunmaktadır. Bu mağaranın içinde insanlar, çocukluktan itibaren orada yaşamak mecburiyetinde kalmış ve sadece karşılarına bakabilecekleri ama zincirlerden ötürü başlarını (sağa-sola) çeviremeyecekleri şekilde boyunlarından ve bacaklarından zincirlenmiş hâlde yaşamaktadırlar. Çok uzaklardan, arkalarından ve yüksekten bir ateşin ışığı parlamaktadır; bu ışık ve zincirlenmiş insanların arasında bir yol yukarılara gitmektedir; bu yolun üzerinde tıpkı kukla oynatanların seyircinin önüne çekmiş oldukları ve üzerindeki sahnede sanatlarını icra ettikleri tahta perdeye benzeyen alçak bir duvar düşünün.”

(Sokrates-13) “Zincirlerden kurtulma, gölgelerden yüzünü çevirip resimlere (görüntülere) ve mağaradaki ışık kaynağına bakma, sonra da mağaradan Güneş’e yükselme, orada (gözün kamaşması nedeniyle) geçici olarak önce varlıklara, bitkilere ve Güneş’e bakamama, buna karşılık sudaki tanrısal imgelere ve hakiki şeylerin gölgelerine bakma ama elbette (mağaradaki gibi) başka sadece güneşe benzer bir ateşin ışığıyla ortaya çıkmış imgelerin gölgelerine değil. İşte bütün bunlar, yukarıda saydığımız bilimler ile uğraşmanın içinde yer alırlar; hani güçleri ruhumuzun o en iyi bölümünü varlık dünyasına (var olma hâli) bakmaya götüren bilimlerin ve orada bedenin en açık seçik, belirgin bölümü, cisimsel olanın ve görünür dünyanın en aydınlık bölümüne yönlendirilir.”

Platon, Devlet

1- Metinde kırmızıyla yazılan kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

Cevap: Erdemli bir ruh: Platon, mutluluğun bütün insanlar için nihai amaç olduğunu, insanı mutlu kılacak şeyin ise iyilik olduğunu savunmaktaydı. Erdemli insan iyilik yapan insandır. bilgelik: Bilgelik terimi, tarih boyunca çeşitli anlamlarda kullanılmıştır. Felsefenin ilk adı bilgelikti. Antik Çağ Yunan felsefesinde bilgelik, akla uygun davranmaktı.

2- Metinde altı çizili yerde belirtilmek istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

Cevap: Devleti filozofların yönetmesi gerektiğini savunmaktaydı. Çünkü felsefe ile uğraşan akıllı insanların devlet yönetiminde söz sahibi olmaları doğruydu.

3- Platon, filozofların kral; kralların ise filozof olmasını neden önermektedir? Açıklayınız.

Cevap: İyi eğitilmiş erdemli bir ruh, hem kötülüğün hem de iyiliğin nasıl bir şey olduğunu öğrenir. Bana kalırsa bilgelik kötü adamın değil, erdemli adamın sahip olabileceği bir meziyettir. Bu yüzden iyi yetişmiş bir filozof iyi bir kral olabilir.

4- Platon metinde varlık, bilgi ve değer görüşlerini nasıl ele almaktadır? Değerlendiriniz.

Cevap: Platon’a göre iki ayrı dünya bulunmaktadır. Bunlardan birincisi “idea”larin evrenidir. İdea’lar düşünsel varlıklardır, nesnellik taşımazlar. Ancak gerçektirler. Her İdea’dan bir tane vardır. Hem tek hem de gerçek olan idea’ların bilgisi de tek ve gerçektir. Ancak idea’ları duyu organlarıyla kavramak olanaksızdır. Onlari bilgisine ancak akıl yolu ile ulaşabiliriz. Platon bu bilgilere “episteme”, “sophia” (gerçek bilgi) adını verir.Bu bilginin pesine düşen insan da gerçek bilginin dostu olan filo-sophia yani filzoftur.Gerçek bilgiyi sağlayan disiplinde felsefedir. İkinci evren ise şu an içinde yaşadığımız “fenomen”ler evrenidir. Fenomenler idea’ların gölgeleridir.

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

DAVRANIŞLARDA ORTA YOLU BULMA

İkinci Kitap

Biri düşünce, diğeri ise **karakter erdemi** olmak üzere iki tür erdem vardır. Bunlardan düşünce erdemi daha çok eğitimle oluşur ve gelişir, bu nedenle de deneyim ve zaman gerektirir; karakter erdemi ise alışkanlıkla edinilir.

...

Üzerinde durduğumuz sav, her ne kadar böyle bir sav ise de onu desteklemeyi denemeli. İlkin güç ve sağlık konusunda gördüğümüz gibi "Bu tür şeyler, doğal yapıları gereği eksiklik ya da aşırılık yüzünden bozulur." savını araştıralım. Nitekim aşırı ve eksik yapılan beden eğitimi gücü yıpratır, aynı şekilde içecek ve yiyecekler çok fazla ya da çok az olduğu zaman sağlığı bozar; dengeli olduğu zaman ise sağlığı meydana getirir, artırır ve korur. Ölçülülük, yiğitlik ve öteki erdemlerde de bu böyledir. Her şeyden kaçan, korkan ve hiçbir şeye dayanamayan korkak; hiçbir şeyden korkmayan, her şeyin üzerine giden cüretli olur. Aynı şekilde her hazzı tadan ve hiçbirinden uzak kalmayan haz düşkünü, yabani gibi hepsinden kaçan ise duygusuz olur. Ölçülülük de yiğitlik de aşırılık ya da eksiklik yüzünden bozulur, orta olma ile korunur.

...

O hâlde karakter erdeminin **orta olma** olduğu ve ne şekilde orta olduğu: Biri aşırılık öteki eksiklik olan iki kötülüğün ortası olduğu ve etkilenimlerde ve eylemlerde ortayı hedef edinmekle böyle olduğu yeterince belirtilmiş oldu. Bu nedenle erdemli olmak güç iştir. Her şeyde ortayı bulmak zor iştir. (…) Öfkelenmek, para vermek ve harcamak herkesin yapabileceği kolay bir şeydir ama bunların kime, ne kadar, ne zaman, niçin, nasıl yapılacağı ne herkesin bileceği bir şey ne de kolaydır. Bunları iyi yapmanın ender, övülesi, güzel bir şey olmasının nedeni de bu. Bunun için Kalypso'nun öğütlediği gibi ortayı arayanın önce ona daha karşıt olandan uzak kalması gerekiyor.

…

Nitekim uçlardan biri ötekinden daha çok yanlışa götürür; ortayı bulmak ise son derece güç olduğundan derler ki ikinci yol olarak en az kötü olanları seçmek gerekir. (…) Bu da bizim nelerden haz aldığımızdan nelerden acı duyduğumuzdan anlaşılacaktır. Öyleyse kendimizi bunlara ters yöne çekmemiz gerekli, eğri odunları düzeltenlerin yaptığı gibi isabetsizlikten çok uzaklaşmakla ortaya ulaşacağız.

Aristoteles, Nikomakhos'*a Etik*

1- Metinde kırmızıyla yazılan kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

Cevap: karakter erdemi: İlkin erdemin nelik olarak tespitini yapmaktadır. Pekâlâ, erdem iyiyle ilgili bir şeydir. Zira "her sanat ve her araştırmanın, aynı şekilde her eylem ve tercihin de bir iyiyi arzuladığı düşünülür

orta olma: "orta yol", insanca yaşamadan başka bir şey değildir. Bu yüzden bütün düşünce ve ahlak sistemlerinde karşımıza çıkmaktadır. Ulaşılabilen en eski yazılı kaynaklardan günümüze, ahlaki sistemlerin hemen hemen tümünde, dengeli ve aşırılıklardan uzak bir yaşamı tavsiye edilmiş, aşırılıklar içinde yaşamak ise kaçınılması gereken bir yaşam türü olarak kabul edilmiştir.

2- Metinde altı çizili yerde belirtilmek istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

Cevap: Aşırılık öteki eksiklik olan iki kötülüğün ortası olduğu ve etkilenimlerde ve eylemlerde ortayı hedef edinmek gerekir. Buna da orta olma ya da altın orta denmektedir.

3- Metinden hareketle mutluluk ve erdem arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız

Cevap: Düşünce erdemi daha çok eğitimle oluşur ve gelişir, bu nedenle de deneyim ve zaman gerektirir; karakter erdemi ise alışkanlıkla edinilir. Mutluluk için ölçülü olmak gerekmektedir.

4- Aristoteles'in "altın orta" düşüncesinin temel dayanakları nedir? Açıklayınız.

insanca yaşama

tercihler

dengeli ve aşırılıklardan uzak bir yaşam